

Författarens förord

Genom den ogenomträngliga muren av vantro

Yolandas berättelse ger kanske intrycket av att hon har börjat berätta från bokstaven A och slutat vid Ö. Men det är snarare så att de talrika intervjuer, som denna bok bygger på, utgjorde ett enormt kaos; som om jag befann mig på en stor skräpig vind full med information, där varje ämne krävde nya frågor och där den kronologiska ordningsföljden ständigt tappades bort.

Denna bok som skrivits i jag-form ger inte någon insikt i de långa perioderna av tystnad och misströstan, viskandet, orden som ständigt måste upprepas för att de skulle kunna förstås, ilskan, maktlösheten, rådvillheten och förtvivlan, som så ofta nästan kännbart hängde i luften, den plötsliga lukten av svett, som förorsakades av den ångest som pinsamma minnen framkallade, mitt eget stammande och mina klumpar i halsen. Med jämna mellanrum satt jag som förlamad i min stol.

Det skulle också väcka misstankar om Yolanda hade varit i stånd att berätta historien om sitt liv snyggt och prydligt. Det var mitt jobb. Efter många dagar fyllda med intervjuer har jag pusslat ihop mer än hundra delar av hennes berättelser och givit dem en form och så mycket som möjligt använt hennes språk, till och med där hon talar om att äta avföring och att ha samlag, uttrycksätt och språkbruk som hon lärt genom de ändlösa samtalen med personer inom rättsväsendet, men för vilka företeelser hon tidigare använt andra ord.

Den terror som Yolanda beskriver kan knappast vara något att sysselsätta tankarna med eller att ha som samtalsämne och jag har med jämna mellanrum frågat mig själv om det verkligen kunde vara något att skriva om, med andra ord om det kan ligga i allmänhetens intresse. Men det kan nog vara så, det är jag säker på. Bland annat har mina samtal med professor Onno van der Hart – som har skrivit slutordet till denna bok – övertygat mig om detta. Van der Hart är psykolog/psykoterapeut och specialist på hur man behandlar människor som har varit utsatta för våldsbrott. För honom och hans kollegor är Epe-fallet inte nytt. Han möter på sin mottagning regelbundet människor som varit utsatta för jämförbart våld. Vad som är nytt är att Yolanda har övervunnit sin väldiga ångest och rädsla och berättat sitt livs historia för rättsväsendet och dessutom spridit den vida omkring. Somliga av van der Harts och hans kollegors patienter råkar i vild panik bara de hör ordet rättsväsende. Ännu mindre kan de tänka sig att koppla in rättsväsendet i saken och absolut inte torgföra den. De hotelser som förekommer i kretsar av sexuella sadister är i så måtto hemska, att rädslan för hämnd kan förhärska under en hel livstid, ibland i tiotals år efter det att misssådet har begåtts. I den miljö som Yolanda lyckades undkomma är detta att berätta om sina upplevelser för någon detsamma som att underteckna sin dödsdom.

Hon utgör alltså inget säreget undantag; hon representerar en grupp människor som tidigare inte hade någon röst att yttra sig med. Fram till mina första samtal med Yolanda hade jag, efter en journalistisk bana på närmare trettio år, heller inte den blekaste aning om att en sådan grupp existerade.

Med sin berättelse hoppas Yolanda kunna tränga igenom den mur av vantro som dessa brottsoffer så ofta träffar på och som gör att förövarna kan fortsätta med sina misssåd. Om man frågar brottsoffer som Yolanda vilken som är deras värsta mardröm får man oftast utan tvekan svaret: Rädslan att inte bli trodd. Och det är just den rädslan som utnyttjas av förövarna, som inte drar sig

för att hota sina offer med att de ska placera dem på sinnessjukhus om de skulle våga sig på att berätta något.

Denna mur plus den sadistiska subkulturens karaktär gör enligt van der Hart dessa brott ”alltför ofta” till det perfekta brottet: brottsoffrets ord står mot förövarens ord och det räcker inte som bevis för domaren, den som kan vittna är medskyldig, så det faller inte honom eller henne in att vittna, övergreppen äger ofta rum inomhus, alltså är chansen att det ska finnas tillfälliga vittnen liten, skulle det mot förmodan finnas ett sådant vittne, så blir detta vittne utsatt för hotelser på samma sätt som brottsoffret; nya medlemmar i kretsen blir oftast förövare omedelbart, och den mest demoniska aspekten är, att förövare ofta snabbt ser till att brottsoffret också blir förövare, varigenom mardrömmen är fullbordad. Vi gör bekantskap med en djävulsdans i ett hus som inte har någon utgång.

Cirkeln av extrema sadister är också hermetiskt sluten utifrån – till och med i fängelset åtnjuter de en särskild status, för de ”vanliga” förbrytarna vill inte ha med dem att göra – och infiltration är så gott som utesluten, eftersom alla känner alla i den kretsen. Historien i Epe har alltså alla ingredienser för att kunna göra en skräckinjagande film av den kaliber vi så väl känner till. En film, i vilken brottsoffret inte ens kan räkna med hjälp från myndigheterna, för ett antal av myndighetspersonerna visar sig vara inblandade i fallet. Skillnaden är att i sådana filmer förekommer oftast en smart hjälte som räddar brottsoffret; i Epe-scenariot har Yolanda själv varit tvungen att spela den rollen.

Denna bok kommer gagna allmänheten även i ett annat hänseende. Sedan förra året har diskussionerna om rituell barnmisshandel förts upp på officiell nivå i och med att statssekreterare Kosto upprättat ett utskott som ska ledas av riksåklagaren, som i djupaste hemlighet suttit böjd över anmälningar som inte avviker mycket från det som Yolanda har att berätta. Hennes livs historia

sörjer för att diskussionerna kommer ut i dagsljuset. Var jag än kommer, tas ämnet upp och det uppstår högljudda diskussioner och det redan innan denna bok publicerats. Och i dessa diskussioner tas just de saker upp som van der Hart så klart redogör för i sitt slutord.

* Dessa brottslingar är – överallt i världen – ofta utomordentligt hyggliga människor, till och med värda all aktning enligt människorna i deras närmaste omgivning;

* Vi tror inte det vi hör om vad de gjort och vänder bort huvudet, eftersom det inte stämmer överens med den bild vi har skapat av vår värld och oss själva. Sådana saker kan mycket väl hända i Balkanområdet, men inte i en gudfruktig semesterby på de Veluwe; det är att jämföra med tyskarnas ”Wir haben es nicht gewusst” efter andra världskriget; bland annat med hänvisning till detta har människorna i Epe och Elburg antagligen aldrig ingripit;

* Inte endast förövarna skulle dra en suck av lättnad om Yolanda blev betraktad som en person med alltför livlig fantasi, utan till exempel också alla de människor från hennes tidigare liv som vägrade att räcka ut en hjälpsam hand. Därmed har förövarna fritt spelrum, ty nu vet de att de bara behöver neka till beskyllningarna för att ha en bra chans att undkomma straff. Och därigenom sjunker Yolandas olyckskamrater, som just var i färd med att lämna in sina anmälningar, tillbaka i sin stol igen.

Hela detta skeende följer ett beklämmande mönster, som visar sig i psykiatrens och psykologers behandlingsrum såväl i Förenta Staterna som i Europa: brottsoffer blir straffade dubbelt upp, ty människorna i samhället bryter ner dem genom att få det till att deras anmälningar kan ses som en sinnessjuk människas påhitt.

Om det som man knappast kan tro är sant i denna bok skulle vara en produkt av en sjuk människas fantasi, skulle Yolanda vara en patologisk lögnare av en mycket sjuklig karaktär. Den undersökning som företogs av en klinisk psykolog gav vid handen att hennes berättelse är ”äkta och trovärdig” och att hon inte ger intryck av att fantisera, undersökningen gav dessutom vid handen att hon är utomordentligt intelligent. Motståndare skulle kunna använda det senare till sin fördel, men jag är av den åsikten att Yolanda är alltför intelligent för att ens fabricera en kontrollerbar lögn, som skulle kunna såga av benen på hennes levnadsbeskrivning. Jag har fått höra av kriminalpoliserna att de så ofta och med eftertryck rådde henne att inte fylla de tomrum hon har i sitt minne med påhittade händelser och det gjorde att hon i våra samtal uppvisade en manisk noggrannhet och riktighet. Att hennes tidsbegrepp enligt samma psykologiska undersökning är förvirrat och att hon således inte kan inordna alla händelserna i sitt tidigare liv i en korrekt tidsordning, talar snarare för än emot henne. Jag skulle antagligen inte, om det hade hänt mig, vilja komma ihåg mer än en tiondel av det hon beskriver.

Skulle Yolanda ha en sjuklig fantasi? I vårt sista samtal framhåller professor van der Hart att man inte behöver pressa en person som har sjuklig fantasi för att få fram hans fantasier – han torgför dem själv. Om inte en envis kriminalpolis hade gjort sig till vän och förtroendeman, inte hade offrat den största delen av sin fritid och inte hade suttit och lockat och pockat under ett och ett halvt års tid för att förmå Yolanda att berätta om de grövsta missdåden hon utsattes för, hade denna bok aldrig blivit skriven och själv tillägger hon att hon heller inte längre skulle ha varit vid liv.

Allmänheten kan säkert dra nytta av denna bok: kanske det ligger en hund begraven både här och där som skulle må bra av att grävas upp. Dessutom bör pornografins inflytande belysas och skärskådas. Från sin tidiga ungdom blev Yolanda offer för de idé-

er som hennes plågoandar till största delen hämtade ur ”böcker” och ”filmer” som man inte kan hyra på ett vanligt biblio/videotek och som de studerade gång på gång ”som en bruksanvisning för en apparat och den apparaten var jag”.

Yolanda berättar sin historia i första hand för sina olyckskamrater i hopp om att de ska fatta mod, trots att de måste forcera den starka misstron, att rapportera de missdåd de utsätts för. Hon känner till en del, men vägrar att dela sin vetskap med rättsväsendet. ”Jag håller mig till min egen historia, för jag har alltför länge betraktats som en människa med alltför livlig fantasi. Men om dessa brottsoffer skulle komma med en anmälan, då kan de räkna med att jag ställer upp och vittnar.”

Låt oss inte bädda för något missförstånd. Yolanda är inte någon stackare och om det är något som gör henne enormt irriterad så är det om man skulle behandla henne som sådan. Jag har själv skrattat med henne och inte bara på grund av nervositet – vilket också kunde förekomma. Hennes tidigare plågoandar har inte lyckats utplåna hennes sinne för humor. I min dagbok har jag skrivit:

”Slutligen var det hennes barn som blev räddningen. Efter att under så många år ha utnyttjats och misshandlats som en viljelös docka måste det ha väckts en urkraft inom henne, som gav henne kraft att fly. För att ge samtalet en lättare vändning avbryter jag henne och berättar om mina höns, jag berättar om en förslavad, yr höna, som alltid låter sig toppridas av tuppen. Hon lunkar hela tiden efter tuppen och han pickar henne och knuffar bort henne när han hittar något läckert att äta. Men när det har kommit kycklingar till världen, förändras hon till en vild furie, som flyger som en anfallande örn på hunden, katten och till och med mig när hon tror sig märka att hennes avkomlingar är hotade; och sedan knuffar hon iväg tuppen när något läckert att plocka i sig uppenbarar sig.”

Yolanda stirrar på mig i några ögonblick med ett kyligt uttryck

i ansiktet. Ett sådant intryck hon kan ge av att vara totalt renons på känslor. Sedan säger hon: ”Så, du liknar mig alltså vid en förslavad yr höna?”

Handfallen säger jag: ”Hur ska jag nu klara mig ur den här situationen?”

I det ögonblicket börjar hon gapskratta.

”Ja, banne mig, du har rätt; under alla dessa år var jag en om-
töcknad och förslavad höna och plötsligen förvandlades jag till en
tapper och stridbar moder. Var får du allt ifrån?”

Efter ett antal samtal slogs jag på nytt av samma känsla som drabbade mig när jag för första gången befann mig vid en massgrav i den thailändska urskogen.

Tusentals av de krigsfångar som hade tillfångatagits av japanerna under kriget omkom där, när de höll på att anlägga Burmajärnvägen. I den kvävande hettan kände jag en djup vördnad för den oförstörbara mänskliga värdigheten och för de oförklarliga reserver en individ tydligen förfogar över. En farbror, som jag tyckte mycket om, överlevde fem år i det fånglägret. Samma sorts reserver och värdighet tydliggörs ännu mer förbluffande i Yolandas levnadshistoria. Hennes helvete har varat fyra gånger längre än det som min farbror upplevde och hon var tvungen att genomleva det i stort sett utan sällskap av olyckskamrater.

Denna bok baseras på, bland annat, många timmars bandinspelningar av samtal med Yolanda, men jag kan fortfarande inte helt föreställa mig de förskräckliga händelser som hon har lyckats överleva. Förmodligen hör hennes olyckskamrater och överlevande från koncentrationslägren till de få som kan göra det.

Bob Snoijink i december 1993